

A N E X E

I

SCURT RĂSPUNS LA O RECENZIE.

În *Revista Istorică Română*, vol. V—VI, 1935—1936, p. 459—461, d-1 VI. Dumitrescu recenzează lucrarea noastră: «Săpăturile arheologice dela Tangâru (1934) — raport preliminar», apărută în *Buletinul dela Giurgiu*, vol. I, 1935, p. 1—55. Fiindcă literatura noastră de specialitate a început să cunoască în ultimii ani regretabile «răspunsuri la recenzii», determinate, desigur, de felul cum un recenzent a judecat o lucrare nouă, eram hotărâți a nu răspunde. Preferăm răspunsul de fapte în locul celui de vorbe. În cele două studii publicate mai sus, credem că s'a putut da un atare răspuns. Totuși au mai rămas câteva fapte. Le enumerăm: 1) *Recenzentul citește superficial o lucrare nouă și nu controlează alta veche*. D-1 VI. D. spune că am împărțit ceramica Boian în *trei* categorii «pe baza unei clasificări anterioare a d-lui Nestor». De fapt noi am deosebit *două* mari grupe, dintre care prima am împărțit-o în *trei* specii (p. 11; toate scrise cu litere italice!). Clasificarea noastră nu corespunde întocmai aceleia făcute de d-1 Nestor. S'au stabilit *specii și subspecii noi*. Cititorul vrea să știe ce este al nostru și ce este al altora, încheia recenzentul, dar el însuși cădea în greșală dela cele două dintâi pagini: neatenție, superficialitate sau reacredință? 2) *Recenzentul nu și-a însușit sensul cuvintelor*. D-1 VI. D. vrea să lase a se înțelege că noi n'am ști ce-ar însemna *anacronism*. Noi afirmăm că acele de os cu capul bilobat vor fi servit ca prototip celor de metal, ci nu învers, «fiindcă ne-am găsi desigur într'un anacronism evident (p. 33). Ne refeream la *elementul timp*, pe când d-1 VI. D. vorbește de *tipologie*. Da, tipologic este posibilă derivarea âcelor de os din cele de metal (d-1 VI. D. se gândise chiar la cele de bronz mai înainte!), ca și seria acestora din cele dintâi. Tipologia poate înșela foarte ușor, mai ales în vremurile acestea. Chiar cu greu se poate spune care obiect imită pe celălalt și care este începutul sau sfârșitul unei serii de forme. Trebuie să intervie altceva: noțiunea timp. Care obiect apare *anterior ca vreme*? Este *anacronic* a spune că mai întâiu au apărut âcele de metal (bronz sau cupru) și *apoi* cele de os, ori că Alexandru Macedon a luat ca model pe Cesar. Stratigrafia pare a arăta că cele de os sunt anterioare sau cel mult contemporane cu unele de cupru (nu bronz!). Recenzentul nu știe iarăși că tehnica este o parte a stilisticii (p. 460) și comite pleonasm. Dacă ar fi numai acestea și nu s'ar resfrânge și asupra metodei de lucru! 3) *De dragul criticii negative*. D-1 VI. D., vorbind de stratigrafia stațiunii dela Tangâru, spune că noi am putut preciza *patru faze* (p. 459 și cu nota 2), dar aceste «faze» sunt în realitate cele *patru straturi de cultură*. Noi am împărțit stratul III (civilizația Gumelnița) în III a, III b și III c (p. 7). Recenzentul scrie: «dar un strat nu se poate împărți în trei, oricât de adânc ar fi el» (*l. c.*; ca și când noi l'am fi împărțit după adâncime sau grosime!). D-sa mai afirmă că preferă să zică în loc de III a, b, c, — când e vorba de împărțirea unui strat de cultură — *fază (ib.)*. Cuvântul este repetat de două ori. Nu poate fi o greșală de tipar. D-1 VI. D. preferă deci a introduce în stratografie *conceputul fază*. Se neglijează din păcate din nou conținutul unei atari noțiuni și se desvăluie, credem, și subrezenia unei metode. Cuvântul fază implică noțiunea *timp și evoluție*. Se poate spune, de pildă, faza A sau B a civilizației Cucuteni, dar nu se poate zice faza I, II, III stratigrafică. Un strat de cultură se poate împărți pe *niveluri* și aceste *niveluri corespund unei faze de civilizație*. Într'un strat de cultură pot fi mai multe niveluri, corespunzătoare mai multor faze ale aceleiași civilizații (v. Tangâru III), care pot fi foarte bine notate cu literile a, b, c, etc. De altfel

acest lucru nu este nou. A fost întrebuințat de arheologi de autoritate, ca profesorul O. Menghin (v. *Weltgeschichte der Steinzeit*, 1931, p. 353; stratigrafia dela Vinca; stratul II a fost împărțit în a și b). 4) *Recenzentul este «recidivist»*. Se cunoaște polemica mai veche între d-l Vl. D. și d-l I. Nestor. Adevărul a fost de partea celui din urmă. De dată mai recentă sunt «recenziile» și «răspunsurile» în legătură cu săpăturile d-lui Dinu Rosetti. În multe privințe înfrângerea a fost tot de partea d-lui Vl. D. despre care d-l Radu Vulpe se exprima în felul următor: «n'a reușit decât să dea proba unor surprinzătoare defecte ale metodei d-sale de a judeca o lucrare nouă» (*Rev. Ist. Română*, II, 1932, p. 311). Ne însușim, în formă și fond, caracterizarea. 5) *O explicație*. O dată însuși recenzentul la sfârșit, — ca un *Deus ex machina* din drama antică —: «Înceind aceste observații sunt nevoit să recunosc că d-l D. Berciu pare a avea o oarecare aversiune pentru citarea lucrărilor mele. Faptul este cu atât mai regretabil cu cât și în alte lucrări d. Berciu emite citate absolut necesare» (p. 461). Până la apariția săpăturilor dela Tangâru, scrisesem un studiu asupra unui trib dac, un altul de filosofie și toate celelalte în legătură cu preistoria Olteniei. Studiile și rapoartele d-lui Vl. D. nu aveau aproape absolut nici o legătură cu ale noastre. Invinuirea este gratuită. Ori anticipează recenzentul, de teama unei persecutări prin necitare pe viitor? Evident că da.

În lucrarea recenzată, d-l Vl. D. a fost citat atât cât era necesar într'un raport preliminar. Au fost lăsate la o parte toate citatele inutile și costisitoare. Patimile ies la iveală, ca picătura de untdelemn, care, deși dusă până în fundul mării celei mai adânci, ea va ieși totuși la suprafață. 6) *Mai sunt și alte păreri*. Ca încheiere vroiam să repetăm. — repetitia est mater... , caracterizarea dată de d-l Vulpe, dar preferăm să reproducem, în continuare, raportul d-lui profesor I. Andrieșescu, în urma căruia Academia Română ne discerna premiul «Vasile Pârvan» în întregime (sesiunea Mai 1936), tocmai pentru lucrarea recenzată.

II

«Cunosc lucrarea d-lui Berciu cu atât mai bine, cu cât am văzut-o încă în manuscris și am vizitat săpăturile de care este vorba în timpul executării lor, iar Buletinul muzeului din Giurgiu cu numele ce-l poartă, al arheologului pe nedrept uitat, Teohari Antonescu, este chiar inițiativa și propunerea mea, acceptată și ajutată — prin d-l D. Berciu — de autoritățile locale, cu deosebită înțelegere și bunăvoință. Lucrarea și săpăturile autorului, executate și descrise îngrijit și minuțios, au nu numai însemnătatea stabilirii a încă unei localități pe lângă altele ce se cunosc din câmpia munteană. Cu mult mai mult decât atât, prin tratarea larg comparativă și bine informată a rezultatelor obținute, cercetarea sa este încă una din lucrările de seamă ce deschid vederi din ce în ce mai precise și mai concludente în trecutul preistoric al regiunilor noastre, ca și a acelor dela Sudul Dunării. Nu se poate îndeajuns a atrage atenția asupra folosului acestor cercetări, mai ales când, cum este cazul, bine făcute și prezentate, ele au o valoare nu trecătoare, ci durabilă, oricât ar putea să difere mai târziu anumite interpretări ce s'ar da unora din materiale.

«Cum d-l Berciu are și alte lucrări în urmă și lucrarea de față e o dovadă în plus a activității și competenței sale, iată pentru ce sunt de părere că lucrarea merită cu prisosință a fi răsplătită cu premiul la care e înscrisă și care va putea fi de mare ajutor autorului ei la studiile și călătoriile ce are de făcut în străinătate, unde acum se găsește tocmai în asemenea scop.

«Cum nici o autoritate alta nu are în prezent grija de a ajuta asemenea merite și necesități științifice, Academia Română s'ar onora cred, suplinind această lipsă și dând cu acest prilej încă un exemplu»

I. Andrieșescu

Din *Analele Acad. Rom.*, t. LVI, 1937, p. 202 — 203.